

MEĐUNARODNI SUD PRAVDE

Saglasnost jednostrane deklaracije o nezavisnosti od strane privremenih institucija samouprave Kosova sa međunarodnim pravom (savetodavno mišljenje)

Harold Hongdžu Koh

Pravni savetnik, Stejt department Sjedinjenih Država

8.decembar, 2009.g.

1.G.predsedniče, poštovani članovi Suda:

Velika je čast pojavit se pred vama danas u ime Sjedinjenih Američkih Država, države stvorene jednom deklaracijom o nezavisnosti pre više od dva veka, kako bih apelovao na ovaj Sud da deklaraciju o nezavisnosti naroda Kosova ostavi u nenarušenom stanju.

2.Sjedinjene Države danas istupaju kao prijatelji i Srbije i Kosova. Narod Sjedinjenih Država deli prijateljske veze sa narodom Srbije, koje su označene saradnjom u dva svetska rata i dugovečnim političkim i ekonomskim vezama barem do bilateralnog Trgovinskog ugovora iz 1881.g. Naš odnos sa narodom Kosova, ojačan tokom krize u ove poslednje dve decenije, nastavlja da se razvija. Dakle, naš jedini zadatak danas jeste da se pred ovim Sudom fokusiramo na usko pravno pitanje.

3.Tokom protekle sedmice zastupnici su pred vama govorili o širokom spektru pitanja, uključujući validnost priznanja Kosova, efikasnosti Ujedinjenih nacija, zakonitosti vojne akcije 1999.g. i potencijalne odgovornosti nedržavnih faktora za međunarodna nezakonska dela. Ipak, precizno pitanje postavljeno ovom Sudu je mnogo uže: "Da li je jednostrana deklaracija o nezavisnosti od strane privremenih institucija samouprave Kosova u saglasnosti sa međunarodnim pravom?"

Odgovor na to pitanje, mi tvrdimo, je "da".

Jer, generalno gledano, međunarodno pravo ne reguliše deklaracije o nezavisnosti, niti postoji bilo šta u vezi konkretne deklaracije Kosova što bi je učinilo "nesaglasnom sa međunarodnim pravom"¹. Sama po sebi, jedna deklaracija niti sačinjava niti ustanavljuje političku nezavisnost; ona najavljuje političku realnost ili aspiraciju koja zatim mora biti postignuta drugim sredstvima. Objavljivanje nezavisnosti u suštini jeste akt volje naroda, politički akt učinjen od strane političkog tela o kome zatim druge države odlučuju da li će ga priznati ili neće².

4. Reći da međunarodno pravo generalno odobrava ili zabranjuje deklaracije o nezavisnosti ne ističe nedostatak poštovanja bilo međunarodnog prava bilo rada ovog Suda. Pre bi se raklo da se ovakvom tvrdnjom samo priznaje da međunarodno pravo ne reguliše svaki humani događaj i da je važna mera ljudske slobode jeste sloboda naroda da upravlja sopstvenim poslovima. U mnogim slučajevima, uključujući i kosovski, uslovi deklaracije o nezavisnosti mogu označiti temeljno poštovanje međunarodnog prava od strane nove države. Kao što je rečeno u našoj Deklaraciji, "decentno poštovanje mnjenja čovečanstva" nalaže "da činjenice budu izložene iskrenom svetu". Od više od 100 deklaracija o nezavisnosti objavljenih od strane više od polovine zemalja u svetu³, ne znamo ni za jednu za koju je bilo smatrano od strane međunarodnog suda pravde da krši međunarodno pravo. Mi tvrdimo da ovaj Sud ne treba da izabere kosovsku deklaraciju o nezavisnosti kao prvi slučaj takvog sudskega tretmana bez presedana. Mali broj deklaracija može da se meri sa političkim legitimitetom kosovske miroljubive deklaracije, koja je objavljena od tela koje zastupa volju naroda, koja je nastala iz uspešnog, decenijskog angažovanja UN u donošenju mira i bezbednosti u regionu Balkana, i odražava sposobnost naroda Kosova da upravlja samim sobom. Kao vrhovni sudske organ Ujedinjenih nacija, ovaj Sud treba da odbije opovrgavanje napornog rada velikog broja drugih delova sistema UN, potencijalno destabilisanje situacije i lišavanje postignuća ostvarenih marljivom primenom Rezolucije 1244.⁴

5. Gospodine predsednče, pažljivo razmatranje iznesenih dokaza pred ovim Sudom navodi na tri zaključka, što će biti sadržaj ostatka mog izlaganja:

Prvo, kosovska deklaracija o nezavisnosti donela je neophodan i stabilijući kraj uzburkanog poglavlja istorije zapadnog Balkana, i učinila je mogućom tranziciju ka zajedničkoj evropskoj budućnosti naroda Kosova i njegovim susedima. Stvarno pitanje sa kojim se ovaj Sud suočava jeste da li podržati ponovno otvaranje tragične prošlosti ili umesto toga dozvoliti Kosovu i Srbiji da krenu napred ka svetlijoj budućnosti.

Drugo, kada je pravo u pitanju, ne postoji neusklađenost između kosovskom miroljubivom deklaracijom o nezavisnosti i principima međunarodnog prava, uključujući i Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti. Kao i drugi koji prisustvuju ovom postupku a koji su učestvovali u ovim istorijskim događajima, ja sam prisustvovao pregovorima u Rambujeu kao pomoćnik američkog državnog sekretara za demokratiju, ljudska prava i rad, i primetio sam veliki napor u nameri da se ispoštuje međunarodno pravo i zaštite ljudska prava putem dugih diplomatskih pregovora koji su doveli do Rezolucije 1244, i na kraju do kosovske Deklaracije. Mi s punim poštovanjem tvrdimo da rezolucija Saveta bezbednosti čiji je nacrt urađen sa takvom namerom nije izrodila deklaraciju o nezavisnosti koja krši međunarodno pravo.

Treće, i konačno, mi ispitujemo da li ovaj slučaj, koji uključuje upućivanje bez presedana na usko, neredovno pitanje – označava odgovarajuću priliku za ovaj Sud da vrši svoju savetodavnu nadležnost. Ali ako ovaj Sud odluči da mora da izrazi savetodavno mišljenje, ovaj Sud bi uradio najbolje davši afirmativni odgovor na to usko pitanje: da je kosovska deklaracija o nezavisnosti u saglasnosti sa međunarodnim pravom.

I. Kosovska deklaracija o nezavisnosti

6.G.predsedniče, čuli ste mnogo puta priču o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti i traumi iz koje je nastala. Ta deklaracija bila je proizvod ne jednog, već tri istovremena istorijska procesa, što nije prethodno odredilo kosovsku deklaraciju, već je pomoglo u njenom objašnjavanju – dezintegracija Jugoslavije; krizu ljudskih prava na Kosovu; i reakciju Ujedinjenih nacija.

7.Prvo, iz slučaja *Bosna*, ovaj Sud dobro zna bolnu priču o jugoslovenskom procesu: bujanje srpskog nacionalizma osamdesetih godina 20.veka, posle koga je usledio slom prve Socijalističke

Federativne Republike Jugoslavije (SFRY) 1991.-92.godine, zatim Federalne Republike Jugoslavije (FRY) posle više od decenije. Znate za sukcesivnoj nezavisnosti Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore i na kraju, Kosova.⁵

8.Drugo, čuli ste o *kosovskom* unutrašnjem procesu: strašna, dobro zabeležena istorija svireposti i etničkog čišćenja; kako je narod Kosova godinama trpeo isključivanje iz javnih ustanova i službi; kako je 10000 ljudi pobijeno u nasilju koje je podržala država, kako je milion ljudi proterano sa teritorije i kako je narod Kosova razvio samoupravu tokom blizu deset godina odvojenosti od Beograda. Znate o drastičnoj eskalaciji represije od strane Beograda pred kraj devedesetih godina prošlog veka; o neuspešnom pokušaju postizanja rešenja prihvatljivog kako za Srbiju tako i za Kosovo u Rambujeu; o brutalnoj kampanji etničkog čišćenja lansiranoj od strane Beograda nad etničkim Albancima u proleće 1999.g., i o konačnom usvajanju Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti u junu 1999.g.⁶

9.Treće, dotična deklaracija nije se desila spontano; nastala je posle priširenog procesa Ujedinjenih nacija u kome se administracija Ujedinjenih nacija fokusirala na razvoj kosovskih institucija samouprave i dugotrajnog napora posredovanja UN kojim su iscrpljeni svi mogući pristupi za pronalaženje obostrano prihvatljivog rešenja, pre konačnog zaključka – po rečima Martija Artisarija – da ”jedina održiva opcija za Kosovo jeste *nezavisnost*”.⁷

10.Usvajanjem Rezolucije 1244 Savet bezbednosti težio je kreiranju okvira za promovisanje dva cilja. Prvi je bio zaštita naroda Kosova formiranjem *privremenog* ambijenta u kome bi bio zaštićen međunarodnim *bezbednosnim* prisustvom – NATO-om predvođeni KFOR – i u kome može unapređivati političke institucije oslobođene od prinude Beograda pod međunarodnim *civilnim* prisustvom u obliku UNMIK-a.⁸ Drugi, Rezolucijom je odobreno međunarodno civilno prisustvo radi ubrzavanja političkog procesa projektovanog da odredi budući status Kosova, ali jedino u kasnijoj fazi.⁹

11.Ovaj UN kišobran i plan igre omogućio je kritičan prostor Kosovu da stabiše i razvije efikasne privremene institucije samouprave (PISG): izabranu skupštinu, predsednika, premijera, ministre i sudstvo.¹⁰UNMIK je postojano prebacivao vlast na te kosovske institucije omogućavajući narodu Kosova da upravlja samim sobom oslobođen uticaja Beograda.¹¹ Godine 2005., specijalni izaslanik generalnog sekretara Kai Eide ustanovio je da je status quo neodrživ, što je dovelo do toga da Savet bezbednosti UN pokrene politički proces, kojim je rukovodio specijalni izaslanik Marti Artisari, kako bi budući status Kosova bio određen.¹² Ali posle mnogih meseci intenzivnih pregovora u kojima su učestvovali sve zainteresovane strane, specijalni izaslanik Artisari je u martu 2007. doneo zaključke: (1) da čak i sa autonomijom, reintegracija Kosova sa Srbijom "jednostavno nije održiva"; (2) da nastavak privremene administracije bez rešavanja budućeg statusa Kosova donosi rizik nestabilnosti; i (3) da su dalji napori u pronalaženju zajedničke osnove Kosova i Srbije jalovi.¹³ Po rečima g.Artisarija, "potencijal pregovora da proizvedu bilo kakav obostrano prihvatljivi ishod o statusu Kosova je iscrpen", i "da nijedan rezultat dodatnih razgovora, bez obzira na njihov format, neće prevazići ovakav bezizlazni položaj"¹⁴. Idući dalje, izaslanik zaključuje, "jedina održiva opcija za Kosovo jeste *nezavisnost* nadzirana u prvo vreme od strane međunarodne zajednice."¹⁵

12.Iako su neki u ovim postupcima dovodili u pitanje integritet i nepristrasnost specijalnog izaslanika, veoma istaknuti laureat Nobelove nagrade, generalni sekretar potvrdio je svoju punu podršku preporuci specijalnog izaslanika, "uzimajući u obzir kretanja u procesu projektovanom da odredi budući status Kosova"¹⁶. Čitava Kontakt grupa "prihvatile je u potpunosti procenu generalnog sekretara Ujedinjenih nacija o neodrživosti statusa quo"¹⁷. Savet Evropske unije – uključujući čak i one članice koje će kasnije odbiti da priznaju nezavisnost Kosova – izrazio je svoju "punu podršku" specijalnom izaslaniku i "njegovim naporima u zaključenju političkog procesa određivanja budućeg statusa Kosova."¹⁸

13.Međutim, "Trojka" visokih pregovarača zadužena je da učini poslednji napor u pronalaženju rešenja pregovorima.¹⁹ Prema njihovom izveštaju, Trojka "nije ostavila nijedan kamen neprevrnut u pokušaju da postigne sporazum pregovorima o pitanju statusa Kosova"²⁰. Ali kada

su razgovori Trojke takođe dostigli bezizlaznu poziciju, izabrani lideri Kosova su se naširoko konsultovali i 17.feburara 2008.g. izdali svoju deklaraciju proglašavajući Kosovo "nezavisnom i suverenom državom".²¹

14.Kao i mnoge deklaracije o nezavisnosti, kosovska deklaracija bila je opšti proglašen obznanjen celom svetu, kojim je potvrđeno obavezivanje nove države kao članice međunarodne zajednice. Deklaracijom su prihvачene obaveze iz Artisarijevog plana i obznanjena želja Kosova za prijateljstvom i saradnjom sa Srbijom i svim državama.²²

15.Danas, posle skoro dve godine, vidimo da je deklaracija o nezavisnosti bila konačni proizvod sva tri procesa koja sam opisao: donela je zaključenje dezintegracije Jugoslavije; pothranila zaštitu ljudskih prava za sve zajednice unutar Kosova; i prekinula bezizlazni položaj procesa Ujedinjenih nacija. Juče, savet za Kipar živopisno ali nespretno je izneo da je Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija učestvovao u "amputaciji" Kosova i "rasparčavanju" Srbije. Ali Kipar nije spomenuo da je Kosovo postalo nezavisno ne zbog jednostaranog, brutalno postupka UN, već putem interakcije procesa UN koji je pomogao okončanju brutalnosti i paralelnih procesa dezintegracije Jugoslavije i uvećanja samouprave Kosova.

16.Jednostavna činjenica je da je Rezolucija 1244 poslužila svrsi. Bez prethodnog određivanja, ona je omogućila nezavisnost Kosovu. Kosovo je sada i nezavisno i funkcionalno efikasno. Kosovo je priznato od strane 63 države, i svih osim jednog njegovih najbližih suseda, uključujući bivše jugoslovenske republike Slovenije, Hrvatske, Makedonije i Crne Gore. Ne manje od 115 svetskih država Kosovo smatraju državom, ili formalnim priznavanjem ili glasanjem za njegov prijem u međunarodne finansijske institucije. Deklaracija o nezavisnosti iz 2008., otvorila je put narodu Kosova i šireg regiona Balkana ka novoj evropskoj budućnosti.

II. Pravni argumenti

17.G.predsedniče, nasuprot ove realnosti, Srbija sada traži mišljenje od ovog Suda koje bi okrenulo vreme unatrag, iako bi čineći tako oslabilo napredak i stabilnost koje je kosovska deklaracija donela regionu. Što se pravnog predmeta tiče, ovaj Sud treba da ustanovi da ishod koga Srbija želi nije propisan niti opštim načelima međunarodnog prava, niti Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti.

A. Opšte međunarodno pravo

18.Kao što smo detaljno izneli u našoj pisanoj odbrani, kosovska deklaracija o nezavisnosti proglašila je političku aspiraciju što ne može biti samo po sebi kršenje međunarodnog prava. Opšte međunarodno pravo načelno ne zabranjuje ili odobrava deklaracije o nezavisnosti.²³ Druge države prihvataju ili odbacuju ligitimitet deklaracije o nezavisnosti voljnošću ili odbijanjem da entitet smatraju državom: taj test time samo potvrđuje legitimitet kosovske deklaracije. Ali bez navođenja bilo kog autoriteta, Srbija traži od Suda da usvoji suprotno, dalekosežno pravilo: kada teritorija nije nelegalno prisvojena, tvrdi Srbija, međunarodno načelo teritorijalnog integriteta zabranjuje svaku neusaglašenu secesiju (i *a fortiori*, sve deklaracije o nezavisnosti), osim tamo gde domaći zakon garantuje pravo na secesiju ili matična država prihvata deklaraciju pre ili odmah posle secesije.²⁴ Ipak, kako je ustanovljeno u našim dokumentima, ne postoji propis u opštem međunarodnom pravu kojim se sprečavaju deklaracije o nezavisnosti, niti može biti takvih *ad hoc* izuzetaka od opštег propisa koje ne postoji.²⁵

19.Da bi neko video da međunarodno pravo ne zabranjuje deklaracije o nezavisnosti samo zbog toga što su objavljene bez saglasnosti matične države, ne mora da gleda dalje od same Jugoslavije gde su slovenačka i hrvatska deklaracija o nezavisnosti inicirane raspadom Jugoslavije 1991.g. Kada su te deklaracije objavljene, Beograd je takođe tvrdio, pogređno, da obe deklaracije predstavaljuju kršenje jugoslovenskog i međunarodnog prava. Ali danas, čak ni

sam Beograd ne iznosi te tvrdnje. Naprotiv, Srbija danas tvrdi da su secesije Slovenije i Hrvatske bile u skladu sa međunarodnim pravom *zato što* su bile u skladu jugoslovenskim domaćim pravom, iako je Beograd tada imao potpuno suprotan stav.²⁶ Izmenivši svoj stav Beograd nigde ne objašnjava kako propis međunarodnog prava u ovoj oblasti može pokrenuti pitanje domaćeg prava koje međunarodna zajednica ne može vrednovati na osnovu saznanja. Drugi *ad hoc* izuzetak koga Srbija nudi – da matična država može nezakonitu deklaraciju učiniti zakonitom kasnjim prihvatanjem – u koliziji je sa sopstvenim argumentom u ovoj raspravi: da nezakonitost deklaracije ne može biti izlečena kasnjim događajima.

20. Ni kosovska deklaracija nije prekršila opšti princip teritorijalnog integriteta. Taj osnovni princip poziva države da poštuju teritorijalni integritet *drugih država*. Ali ne reguliše interno ponašanje grupe *unutar* država, ili sprečava interne grupe da se otcepe ili objave nezavisnost.²⁷ Citirajući rezolucije, Srbija tvrdi da obaveza poštovanja teritorijalnog integriteta takođe reguliše nedržavne faktore i sprečava ih da objave nezavisnost, bilo u miru ili ne. Ali nijedna od rezolucija koje navodi ne tvrde to.²⁸ Mi ne negiramo da međunarodno pravom mogu biti regulisane određene deklaracije o nezavisnosti, ako su spojene sa nezakonitom upotrebom sile ili kršenjem drugih kategoričkih normi, kao što je zabrana aparthejda. Ali to nije slučaj ovde, gde oni koji su objavili nezavisnost nisu prekršili kategoričke norme. U stvari, kosovska deklaracija jeste tako duboko obavezivanje na poštovanje ljudskih prava, upravo zbog toga što je narod Kosova iskusio tako nečuveno kršenje ljudskih prava.

B. Rezolucija 1244

21. G. predsedniče, kosovska deklaracija o nezavisnosti u saglasnosti je ne samo sa opštim propisima međunarodnog prava, već i sa Rezolucijom 1244, kojom je, kao što se navodi u našim podnescima, anticipirano, bez predhodnog određivanja, da nezavisnost može biti adekvatan ishod u vezi budućeg statusa Kosova.²⁹

22.G.predsedniče, članovi Suda: ako pogledate sa mnom tekst Rezolucije 1244, videćete da je bila u velikoj meri rukovođena primarnim interesom Saveta za rešenjem humanitarne i tragedije ljudskih prava koja se odvijala na Kosovu. Njome se zahteva da Savezna Republika Jugoslavija "hitno i verifikujuće okonča nasilje i represiju na Kosovu" time što će započeti verifikujuće postepeno povlačenje snaga bezbednosti po rasporedu sinhronizovanom sa postepenim uvođenjem međunarodnog bezbednosnog prisustva.³⁰ Paragrafima 10 i 11 se odobrava ustanovljenje međunarodnog civilnog prisustva radi "ubrzavanja političkog procesa projektovanog radi određivanja budućeg statusa Kosova, *uzimajući u obzir slaganja iz Rambuja*".³¹

23. Srbija tvrdi da je 1244 eksplicitno pozivanje na "jasno usvojeni princip kontinuiranog teritorijalnog integriteta i suvereniteta FRJ nad Kosovom" iz Rambuja.³² Ali u to vreme Srbija je tvrdila upravo suprotno: nazivajući slaganja iz Rambuja "pokušajem bez presedana nametanja rešenja koje jasno podržava separatističke ciljeve".³³ To ne iznenađuje zato što je, kao što ste juče čuli od Danske, primarni cilj u Rambujeu bio ispoštovati volju naroda na Kosovu. To je razlog, kao što smo videli, zbog koga je u Rambujeu pažljivo izbegnuto predodređivanje bilo kakvog konkretnog političkog ishoda, na jednoj strani, niti je favorizovana nezavisnost, ali na drugoj strani ta mogućnost nikada nije odbačena.

24.Niti je bilo šta u opisu procesa datom u Rezoluciji 1244 o budućem statusu dalo Srbiji pravo na veto na buduću deklaraciju o nezavisnosti Kosova.³⁴ Naprotiv, slaganja u Rambujeu, na koje se Rezolucija 1244 poziva, odbacuju bilo kakav zahtev za saglasnošću FRJ sa budućim statusom Kosova.³⁵ U pregovorima u vezi slaganja – i četiri takozvana "Istaknuta dogovora" po kojima je Rambuje oblikovan – pregovarači su odbacili bilo kakav zahtev za saglasnošću Savezne Republike Jugoslavije pre nego bi konačan status Kosova bio određen.³⁶ Kao što je profesor Marfi objasnio prošlog utorka, prva tri nacrti Istaknutih dogovora sadržala su zahtev za izražavanjem pristanka SRJ u vezi statusa Kosova na kraju prelaznog perioda. Ali u četvrtom nacrtu Istaknutog dogovora, taj govor je stavljen u zagrade i nikakav sličan zahtev za

odobrenjem Beograda o budućem statusu nije se pojavio u konačnoj verziji slaganja iz Rambujea ili Rezolucije 1244.

25. Neki su tvrdili tokom ovih usmenih postupaka da reference u preambuli Rezolucije 1244 koje se odose na "teritorijalni integritet" Savezne Republike Jugoslavije dokazuju da je Savet bezbednosti isključio nezavisnost kao mogući ishod. Tokom tih postupaka, jedna država članica Saveta bezbednosti tvrdila je u to vreme da sve države Rezoluciju 1244 shvataju kao permanentnu garanciju SR Jugoslaviji o "teritorijalnom integritetu".³⁷ Ali ako je to bilo tako, zašto je SRJ u to vreme protestovala da rezolucija "otvara mogućnost secesije Kosova...od Srbije i Savezne Republike Jugoslavije"?³⁸ I zašto je devet država koje su bile u sastavu Saveta tada kada je usvojena rezolucija 1244 – Bahrain, Kanada, Francuska, Gambia, Malezija, Holandija, Slovenija, Velika Britanija i Sjedinjene Države – kasnije priznalo Kosovo, ako je već po svoj prilici glasalo za to da se rezolucijom permanentno zabranjuje njegova nezavisnost?

26. Argument koga je Srbija izostavila je dejstvena tišina u Rezoluciji 1244, pas koji ne laje. Rezolucija 1244 apsolutno ništa ne govori o teritorijalnom integritetu Savezne Republike Jugoslavije *posle prelaznog perioda*. Za razliku od prethodnih rezolucija o Kosovu Saveta bezbednosti UN, Rezolucija 1244 određuje svoju referencu u vezi teritorijalnog integriteta formulacijom "kao što je dato u Aneksu 2". Ali Aneks 2 upućuje na teritorijalni integritet samo u paragrafu 8, u kome se redom opisuje samo dogovor o političkom okviru koji će obuhvatiti *prelazni period*. I dok tekst 1244 reafirmiše obavezivanje "država članica" – ne internih grupa – na poštovanje teritorijalnog integriteta SRJ, iako to važi smo *tokom prelaznog perioda*, bez ograničavanja opcija o budućem statusu.³⁹

27. Ono što je važno, rezolucija ne upućuje na očuvanje teritorijalnog integriteta Srbije, već teritorijalnog integriteta *Savezne Republike Jugoslavije*, entiteta koja više ne postoji.⁴⁰ Iako Rezolucija zahteva da Kosovo ostane u sastavu SRJ, nikada nije zahtevala da Kosovo ostane unutar "Srbije". Naprotiv, kao što smo objasnili, rezolucija specifično izbegava svaku takvu implikaciju, kako bi se zaštitila mogućnost nečega što je tada nazivano "opcija treće republike",

po kojoj je Kosovo moglo da završi kao treća republika unutar granice SRJ sastavljene od tri republike, pored Srbije i Crne Gore.⁴¹

28.Reference 1244 u vezi teritorijalnog integriteta dalje su određene eksplisitnim referencama Rezolucije, u paragrafu 10 preambule, ne samo u Aneksu 2 (koji je primenjivan samo tokom prelaznog perioda), već i u Helsinškom finalnom aktu. Helsinške reference podvukle su najvažniji humanitarni interes Saveta bezbednosti zaštite civila držeći Kosovo odvojenim od Srbije koja ih je tako grubo ugnjetavala.⁴² Kosovo je trpelo poznato masivno, sistematsko kršenje ljudskih prava tokom čitave decenije, što je dovelo do suspendovanja učešća SRJ u OSCE-u. Stoga su reference iz 1244, koje su ukazivale na Helsinški finalni akt, podvukle da je Savet reafirmisao teritorijalni integritet SRJ, ne kao apsolutni princip, već samo kao jedan od mnogih principa (uključujući najočigledniju posvećenost ljudskim pravima) koga je trebalo razmatrati, pošto je svaki princip – po rečima Finalnog akta – ”tumačen uzimajući u obzir ostale”.⁴³

29.Srbija i oni koji je podržavaju nikada precizno ne navode konkretno reči u Rezoluciji za koje oni veruju da je Kosovo prekršilo. Ali neki tvrde da je Kosovo prekršilo međunarondno pravo sprečavajući UNMIK da ispuni svoj mandat u skladu sa paragrafom 11(e) ”ubrzavanja političkog procesa” projektovanog u cilju određivanja budućeg statusa Kosova. Ali taj paragraf zahteva samo da međunarodno civilno prisustvo ubrza ”jedan” politički proces – ne više političkih procesa.⁴⁴ Do trenutka kada je Kosovo objavilo nezavisnost u februaru 2008., konkretni politički proces predviđen Rezolucijom 1244 je završen. Proces budućeg statusa je išao svojim tokom a potencijal pregovora da stvore bilo kakav obostrano prihvatljiv ishod o statusu Kosova bio je iscrpen. Uz podršku generalnog sekretara, specijalni izaslanik koji je bio zadužen za određivanje obima i *trajanja* tog političkog procesa – objavio je da ”nikakvi dodatni razgovori, kakvog god oblika bili, neće prevazići ovu bezizlaznu situaciju” i izaslanik je konkretno objavio da je jedina održiva opcija za Kosovo nezavisnost.

30.U ovom postupku, neko je raspravljaо o tome da angažovanje nekih država, uključujući Sjedinjene Države, na učvršćivanju nove rezolucije o Kosovu Saveta bezbednosti u julu 2007.⁴⁵ dokazuje na neki način da smo mi smatrali da je rezolucija koja bi nasledila 1244 pravno neophodna Kosovu kako bi postalo nezavisno. Ali kao i Rezolucija 1244, nacrt rezolucije iz 2007. bio je u potpunosti "neutralan o statusu". Njena glavna pravna svrha bila je okončanje funkcionisanja UNMIK-a na Kosovu kao što je bilo predviđeno Artisarijevim planom. Ni o čemu se u nacrtu rezolucije nije odlučivalo, niti je čak potvrđena neka preporuka za nezavisnost Kosova. Njeno neproglasaњe samo je značilo da je potrebna adaptacija uloge UNMIK-a i drugih međunarodnih faktora predviđenih Artisarijevim planom. Ako ništa drugo, uspeh te kasnije koordinacije samo je podukao konzistentnost deklaracije o nezavisnosti sa funkcionisanjem UN tela po Rezoluciji 1244.

31.Ukratko, do februara 2008., odsustvo bilo kakvog izgleda za uspostavljanje mosta između razdeljenih Srbije i Kosova učinilo je bilo kakve dalje pregovore besmislenima.⁴⁶ U ovom postuku, Srbija je ironično optužila Kosovo za nepoštenje, tvrdeći da je stav Kosova kojim se favorizuje nezavisnost u pregovorima "u oštrot suprotnosti" sa zahtevima iz 1244 da "suverenitet i teritorijalni integritet Srbije treba da budu osigurani".⁴⁷ Ali ni UNMIK, ni Artisari, niti Trojka nisu nikada tvrdili da je Kosovo pregovaralo nepošteno. Srbija tvrdi da Kosovu nije potrebna nezavisnost zato što Srbija Kosovu nudi "najviši stepen autonomije" u skladu sa Rezolucijom 1244.⁴⁸ Ali svako ko je čitao odluke o faktima Sudske komore u slučaju *Milutinović*, ko je video fotografije srpskih tenkova stacionirane ispred zgrade Skupštine Kosova u martu 1989., ili ko je pratilo događaje na Balkanu tokom protekle dve decenije, shvata zašto je cela Kontakt grupa identifikovala da beogradska "katastrofalna politika u prošlosti leži u suštini aktuelnih problema".⁴⁹ Bila je to Srbija, a ne Kosovo, koju je Kontakt grupa upozorila "da demonstrira mnogo veću fleksibilnost" i "da počne sa razmatranje umerenih i izvodljivih kompromisa".⁵⁰

32.Dokazivati da je deklaracija o nezavisnosti bila *ultra vires* akt od strane Skupštine Kosova ne bi bilo utemeljenje bilo kakvog kršenja međunarodnog prava.⁵¹ Jer čak i da je istina da

objavljivanje deklaracije na neki način prevazilazi ovlašćenja dodeljena Skupštini od strane UNMIK u skladu sa Ustavnim okvirom, to bi bilo ravno tvrđenju da je objavljena od strane pogrešnih lica u Prištini. Ali ako je deklaracija smatrana greškom zato što je objavljena od strane privremenih institucija samouprave, to bi tehnički sada moglo lako biti popravljeno jednostavno time što bi je objavilo različito konstitutivno telo unutar Kosova. Niko ne sumnja da je narod Kosova želeo nezavisnost, ili da je njihova deklaracija bila izraz njihove volje. Narod Kosova deklarisao se o nezavisnosti ne po "odozgo-nadole" odobrenju domaćeg pravnog autoriteta UNMIK-a, već pre putem "do dna" izražavanja volje naroda Kosova koji ne ostavlja sumnju u svoju želju za nezavisnošću.

33.Najzad, čak i pretpostavljajući u svrhu diskusije da je deklaracija na neki način prekršila Ustavni okvir, taj Okvir, kao i druge odredbe usvojene od strane UNMIK-a, funkcionisao je kao "domaći a ne međunarodni zakon".⁵² Prethodno smo demonstrirali da UNMIK regulative moraju da budu domaće pravo zato što funkcionišu na domaćem nivou, zamenjuju postojeće zakone i regulišu lokalnu materiju.⁵³ Srbija je priznala tačnost ovog mesta, ali je dokazivala da UNMIK propisi na neki način konstituišu međunarodno pravo zato što su izdati od strane Saveta bezbednosti koji je međunarodni autoritet.⁵⁴ Ali samo zbog toga što je Savet bezbednosti dao ovlašćenje UNMIK-u za utvrđivanje domaćeg prava na Kosovu nije automatski pretvorio to domaće pravo u međunarodno pravo. Na primer, vozač automobila na Kosovu koji bi mogao da prekrši ograničenje brzine po UNMIK saobraćajnoj regulativi sigurno ne krši međunarodni zakon samo zato što telo koje je objavilo zakon o prekoračenju brzine stvoreno od međunarodnog tela.⁵⁵

34.G.predsedniče, ako je ikada bio trenutak kada su zvaničnici UN mogli da ponište deklaraciju o nezavisnosti, to je bilo odmah po objavljinju deklaracije u februaru 2008.g. Ali odgovorni organi UN doneli su odluku pre skoro dve godine da ne poništavaju ovu deklaraciju o nezavisnosti. Oni su doneli odluku s punom svešću da se u deklaraciji naročito prihvata Rezolucija 1244 i međunarodno prisustvo ustanovljeno njome, i Kosovo se obavezao da se ponaša dosledno svim rezolucijama Saveta bezbednosti i zahtevima međunarodnog prava.⁵⁶

III.Sud treba da odgovori samo na postavljeno usko pitanje

35.Konačno, g.predsedniče, Sud treba da odgovori samo na postavljeno usko pitanje . Sve ovo samo je pokaalo koliko je neprirodno i usko pitanje izneseno u ovom slučaju. To nije pitanje o tome da li je Kosova jedna nezavisna država danas, niti da li je propisno priznata. Niti je ovaj slučaj o tome da li UNMIK i Ujedinjene nacije treba da čine bilo šta drugačije. Nije o tome da li su se institucije UN ovlašćene da to čine ponašale propisno time što su odbile da ponište deklaraciju o nezavisnosti pre skoro dve godine. Najzad, nije o tome da li razgovori o budućem statusu Kosova – koji su propisno okončani kao "iscrpeni" godinama ranije – mogu ili treba da budu nastavljeni.

36.Uobičajena premisa na kojoj savetodavna jurisdikcija ovog Suda počiva jeste da je organu koji upućuje zahtev – u ovom slučaju *Generalna skupština* – potreban pravni savet Suda kako bi svoje funkcije obavljao efikasno.⁵⁷ Ali ovde je pitanje postavljeno ne toliko da bi Skupština dobila pravni savet, koliko da savet bude dat državama članicama.⁵⁸ Rezolucija 63/3, koja je uputila savetodavno pitanje Sudu, nigde ne indicira kako bi se mišljenje Suda odnosilo na bilo kakvu planiranu aktivnost Generalne skupštine, niti da li ona identificuje bilo kakvu konstruktivnu upotrebu mišljenja Suda od strane Skupštine. I za razliku od svih prethodnih povoda zbog kojih je Generalna skupština tražila svetodavno mišljenje, Rezolucija 63/3 je usvojena ne u vezi suštinske tačke dnevnog reda za rad Generalne skupštine, već pre samo kao *ad hoc* tačka dnevnog reda stvorena jedino u svrhu traženja savetodavnog mišljenja od Suda.⁵⁹

37.Ironično, država članica koja je predlagač upućivanja ovog uskog pitanja priznala je da odgovor Suda neće promeniti čak ni njeno ponašanje. Srbija je više puta rekla da neće priznati Kosovo "ni po koju cenu, čak i u slučaju da sudska odluka bude u korist Prištine".⁶⁰ Ali g.predsedniče, ovaj Sud nema obavezu da izda savetodavno mišljenje za koga država pokreć tvrdi da bi mogla da ga ignoriše, koja traži ponovno otvaranje davno završenih političkih pregovora za koje su odgovorni zvaničnici UN zaključili da su uzaludni, i koja traži angažovanje Suda da poništi delikatne političke sporazume koji su doneli stabilnost nemirnom regionu.

38.Mi stoga apelujem na ovaj Sud da kosovsku deklaraciju ostavi nenarušenu – ili uzdržavanjem od izdavanja mišljenja ili prosto davanjem afirmativnog odgovora na izneseno pitanje: da li je kosovska deklaracija nezavisnosti u saglasnosti sa međunarodnim pravom.⁶¹ Kao što naša pisana odbrana pojašjava, Sud može odgovoriti na postavljeno pitanje i smatrati da međunarodno pravo ne zabranjuje kosovsku deklaraciju o nezavisnosti, bez ulaženja u druge političke okolnosti ili kompleksna pitanja samoodređenja postavljenih od strane mnogih država u ovom postupku.⁶²

39.Ali ako Sud utvrdi kao neophodno ispitivanje kosovske deklaracije kroz prizmu samoodređenja, treba da razmotri jedinstvene pravne i faktičke okolnosti iz ovog slučaja, uključujući ekstenzivnu pažnju koju je Savet bezbednosti posvetio Kosovu; užasna dela velikih razmera protiv stanovništva Kosova koja su dovela do Rambujea i procesa 1244; brigu UN za volju naroda Kosova, njegove nepodeljene teritorije i jedinstvenih istorijskih, kulturnih i jezičkih osobina; dužinu istorije kosovske autonomije; participaciju predstavnika Kosova u političkom procesu koga vodi međunarodna zajednica; privrženost naroda Kosova u njihovoј deklaraciji poštovanju prethodnih rezolucija Saveta bezbednosti i međunarodnog prava; i odluka organa UN da ostave nenarušeno kretanje Kosova ka nezavisnosti.⁶³

40.G.predsedniče: u svojoj ječerašnjoj prezentaciji, Kipar je odlučno težio da uspostavi analogiju između procesa 1244 i srceparajućeg, ali neadekvatnog, slučaja u kome roditelj izbacuje malo dete iz stanja nadzora, samo da bi ga zauvek izgubio. Ali daleko bolja analogija bi bila priznavanje uzaludnosti stanja u kome se odraslo dete prisiljava na povratak u izopačen dom protiv njegove volje, posebno u kome su roditelj i dete već dugo živeli odvojeno i u kome su naporci za pomirenje dospeli u čorsokak. Tu bi, kao i ovde, objava deklaracije bila jedina održiva opcija i sigurno bi bila u saglasnosti sa zakonom.

IV. Zaključak

41.Da zaključim, g.predsedniče, kosovska deklaracija o nezavisnosti dokazano je neophodna i politički stabilišuća. Deklaracija o nezavisnosti iz 2008., i predstojeće priznavanja Kosova od strane mnogih država, donela je mnogo potrebnu stabilnost Balkanu i zatvorila poglavlja dugotrajnog raspada onoga što je nekada bilo Jugoslavija.⁶⁴ Kosovska deklaracija o nezavisnosti proizašla iz procesa nadziranog od strane Ujedinjenih nacija, koji je ustanovljen kroz Rezoluciju 1244 i institucije, duboko je upletena u prošlost i sadašnjost Kosova. A deklaracija je sada omogućila budućnost u kojoj Kosovo nije nezavisno samo politički, već i ekonomski, administrativno i civilno.

42.Iako je Srbija, postupajući posredstvom Generalne skupštine, apelovala na ovaj Sud da izda savetodavno mišljenje za koje se nada da će ponovo otvoriti pregovore radi ponovnog određivanja budućnosti Kosova, ona nije dala ovom Sudu razlog za obaranje nečega što je postalo stabilni ekvilibrijum. Jer Kosovo je sada nezavisno. I Kosovo i Srbija su deo evropske budućnosti. Kao vrhovni sudski organ Ujedinjenih nacija ovaj Sud ne bi trebalo da bude regrutovan u pokušaju jedne članice države da vrati časovnik skoro jednu deceniju, opovrgavanjem temeljnog procesa ostvarenog u skladu sa Rezolucijom 1244 i nadgledanim od strane velikog broja drugih tela Ujedinjenih nacija.⁶⁵ U vreme kada kosovska deklaracija konačno zatvara jedno od najbolnijih poglavlja moderne evropske istorije, ovaj Sud ne treba da upotrebi svoju savetodavnu jurisdikciju radi ponovnog otvaranja tog poglavlja. Umesto toga, svi mi treba da pogledamo u zajedničku budućnost u kojoj i Srbija i nezavisno Kosovo imaju uloge od vitalnog značaja.

43.G.predsedniče, poštovani članovi Suda: u ime moje zemlje ja vam se zahvaljujem na obzirnoj pažnji.

- 1 Pisano saopštenje Sjedinjenih Američkih Država ("Saopštenje SAD"), str.50-55.
- 2 *Id. Str.51-52*
- 3 Dejvid Armitadž, *The Declaration of Independence: A Global History* 3, 20 (2007.)
- 4 *Videti Pisane komentare Sjedinjenih Američkih Država ("Komentari SAD")*, str.3-4
- 5 *Videti Saopštenje SAD*, str.8-9, 77-78.
- 6 *Videti ibid*, str. 8-22
- 7 Izveštaj specijalnog izaslanika generalno sekretara o budućem statusu Kosova, S/2007/168, 26.mart 2007.g., paragraf 5 (dodata naglašavanje) [Dosije br.203]; *videti takođe* Saopštenje SAD, str.22-32.
- 8 *Videti Saopštenje SAD*, str. 19-20
- 9 *Videti ibid*, str. 20-21
- 10 *Videti ibid*, str.23.
- 11 *Videti ibid*,str.24
- 12 *Videti ibid*, str.25-26
- 13 *Videti Izveštaj specijalnog izaslanika generalno sekretara o konačnom statusu Kosova*, S/2007/168, 26.mart 2007., parografi 3-9, 16 [dosije br.203]
- 14 *Ibid*, paragraf 3,5
- 15 *Ibid* paragraf 3 (dodata nagašavanja)
- 16 *Videti Pismo* datirano na 26.mart 2007 od generalnog sekretara predsedniku Saveta bezbednosti, sa priloženim Izveštajem specijalnog izaslanika generalnog sekretara o budućem statusu Kosova S/2007/168, 26.mart 2007.[dosije br.203]; *videti takođe* Saopštenje SAD, str.30
- 17 Pismo od 10.decembra 2007. od generalnog sekretar predsedniku Saveta bezbednosti, S/2007/723, 10.decembar 2007., aneks 3 (Saopštenje Ministarske kontakt grupe o Kosovu, Njujork, 27.septembar 2007.g.) [dosije br.209].
- 18 Savet Evropske unije, 2756. Sastanak veća za spoljne odnose od 16.-17.oktobra 2006., pasus 6, *dostupno na* <http://www.westernbalkans.info/upload/docs/91337.pdf>.
- 19 *Videti Saopštenje SAD*, str.31
- 20 Saopštenje Savezne Republike Nemačke, aneks 5 (Pismo od 5.decembra 2007.g. od nemačkog ambasadora Volfganga Išingera visokom predstavniku Evropske unije Havijeru Solani).
- 21 *Videti Saopštenje SAD*, str.32-33.
- 22 *Videti Deklaraciju o nezavisnosti* [izvod br.192]; Saopštenje SAD, str.33,56-57.
- 23 *Videti* Malcolm Šo, "Re: Order in Council P.C. 1996-1497 of 30 September 1996" u *Self-Determination in International Law: Quebec and Lesson Learned*, str.136 (ured. En Bajefski, 2000.) ("Istina je da je međunarodna zajednica veoma obazriva u vezi secesionističkih pokušaja, naročito kada je situacija takva da se manifestuju pretnje po međunarodni mir i bezbednost. Međutim, kada je pravni aspekt u pitanju međunarodna zajednica niti odobrava niti osuđuje takve pokušaje, već radije ostaje neutralna. Secesija, kao takva, stoga nije u suprotnosti sa međunarodnim pravom", u *Secession: International Law Perspectives*, str.102 (ured. Marčelo Koen, 2006.) ("Neko će eksplisitnu zabranu jednostrane secesije uzaludno tražiti u međunarodnim instrumentima. Isto važi i za eksplisitno priznavanje tog prava"; Daniel Turer, "Secession", u *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (ured. Rudiger Volfrum) *dostupno na* <http://www.mpepil.com>, str.2 ("Međunarodno pravo, stoga, ne izlaže uslove legalnosti secesije, i ne obezbeđuje opšte 'pravo secesije'. Generalno ne osuđuje pokrete čiji je cilj sticanje nezavisnosti, takođe." *videti generalno* Saopštenje SAD, str.50-55; Komentari SAD, str.13-14
- 24 Pisano saopštenje Vlade Republike Srbije ("Saopštenje Srbije"), pasus 943
- 25 *Videti Pisane komentare SAD*, str.13-20; *videti takođe* Pisano saopštenje SAD, str.50-55
- 26 *Uporediti* Pisane komentare Vlade Republike Srbije ("Komentari Srbije"), pasus 201 ("U pogledu domaćeg prava, neki ustavi omogućuju pravo na secesiju, kao što je to bio slučaj sa S.F.R.Y., samo u odnosu na šest konstitutivnih naroda"), uz Gledišta i zaključci Predsedništva S.F.R.Y. u pogledu situacije u Jugoslaviji, 27.jun 1991.g.(ponovo objavljen u *Jugoslavija kroz dokumente: od njenog stvaranje do njenog raspada* (ured.Snežana Trifunovska, 1994.g.), str.305 (slovenačku i hrvatsku deklaraciju opisuje kao "antiustavne i jednostrane akte bez legaliteta i legitimite na unutrašnjem i spoljnom planu")
- 27 *Videti* Georges Abi-Saab, "Zaključak" u *Secesija:perspektiva međunarodnog prava*, str.474 (ured.Marčelo Koen, 2006.g.)(("Bilo bi pogrešno reći da secesija krši princip teritorijalnog integriteta države, pošto se taj princip primenjuje samo u međunarodnim odnosima, tj.u odnosu na druge države koje zahtevaju poštovanje tog

- integriteta i ne posezežu za teritorijom svojih suseda; on se ne primenjuje unutar države.”); Malcolm Šo, “Re:Order in Council P.C.1996-1497 of 30 September 1996” u *Self-Determination in International Law: Quebec and Lessons Learned*, str.136 (ured. En Bajefski, 2000.g.) (“Važno je prepoznati da međunarodno pravo ne postavlja analognu obavezu (poštovanja teritorijalnog integriteta) pred pojedince i grupe unutar države. Propisi sadržani u relevantnim međunarodnim instrumentima obavezuju države na njih a ne lica i narode unutar država”; *videti uopšteno Komentari SAD*, str.15-20
- 28 Komentari SAD, str.18-20 *videti* Saopštenje SAD, str.68-79; Komentari SAD, str.24-34.
- 29 *Videti* Saopštenje SAD, str.68-79; Komentari SAD, str.24-34. 30 *Videti* Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti (1999.), S/RES/1244, pasus 3 [dosije br. 34]
- 31 *Ibid.*, pasusi 10,11
- 32 Saopštenje Srbije, pasus 784; *videti takođe* Saglasnost sa međunarodnim pravom jednostrane deklaracije o nezavisnosti od strane privremenih institucija samouprave Kosova, savetodavno mišljenje, stenografski izveštaj (“Stenografski izveštaj”), 1.decembar 2009.g., Saopštenje g.Šoa za Srbiju, pasus 24
- 33 *Videti* Saopštenje SAD, str.16-17, 65
- 34 *Videti* Komentare SAD, str.32-37
- 35 *Videti* Saopštenje SAD, str.65-68.
- 36 *Videti ibid.*
- 37 Stenografski izveštaj, 2.decembar 2009.g., Saopštenje gđe Ruiz Keruti za Argentinu, pasus 12
- 38 Govor g.Jovanovića, otpravnika poslova u stalnoj jugoslovenskoj misiji u Ujedinjenim nacijama, prilikom debate Saveta bezbednosti o usvajanju rezolucije 1244, S/PV.4011, 10.jun 1999.g., str.6 [dosije br.33].
- 39 *Videti* Saopštenje SAD, str.68-71; Komentari SAD, str.25-29
- 40 Niko ne osporava da je Srbija pravni kontinuitet SRJ, ali zakon o secesiji države ne znači da se sve reference u međunarodnim dokumentima na matičnu državu automatski odnose na nastavak države. *Videti* Komentari SAD, str.29
- 41 *Videti* Saopštenje SAD, str. 74-78; Komentari SAD, str.29-31. Naši pisani komentari objašnjavaju želju Beograda da izbegne tu mogućnost. Beograd te predloge naziva “najperfidnijom prevarom kojoj je Srbija ikada bila izložena”. Komentari SAD, str.30-31.
- 42 *Videti* Saopštenje SAD, str.71-74.
- 43 Helsinski finalni akt, 1.avgust 1975. *Dostupan na* http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf
- 44 *Videti* Komentari SAD, str.32,36.
- 45 Nacrt rezolucije je priložen kao dokazni materijal 36 uz Saopštenje Srbije
- 46 Saopštenje SAD, str.79-84
- 47 Saopštenje Srbije, pasus 919.
- 48 Stenografski izveštaj, 1.decembar 2009., Saopštenje g.Cimermana za Srbiju, pasus 46; Saopštenje Srbije, pasus 203.
- 49 Saopštenje Kontakt grupe o budućnosti Kosova, London, 31.januar 2006.g. *dostupno na* <http://pristina.usembassy.gov/press20060131a.html>
- 50 Ministarsko saopštenje Kontakt grupe, Beč, 24.jul 2006., *dostupno na* http://www.diplomatie.gouv.fr/en/IMG/pdf/statement_Vienne_24_juillet_version_finale.pdf
- 51 Saopštenje SAD, str.57 n.231; Komentari SAD, str.38-39.
- 52 UNMIK-ova potvrda autoriteta bilo je vršenje “zakonodavne i izvršne vlasti”- to je ono što je radio kada je objavio Regulativa 2001/9 i njegova dužnost je bila da “menja, ukida ili suspenduje postojeće zakone do stepena neophodnog za vršenje svojih funkcija”. Izveštaj generalnog sekretara o prelaznoj administraciji Ujedinjenih nacija na Kosovu, S/1999/779, 12.jul 1999.g.[dosije br.37]. Istovremeno komentar iz 2001. beleži da Regulativa 2001/9, Ustavni okvir, dodeljuje SRSG i KFOR “vlast tipičnu za saveznu vladu”. A.Cimerman i C.Stan, Yugoslav Territorz, United Nations Trusteeship or Sovereign State, 70 Nordik J. Intl.L. 423, 428 (2001).
- 53 *Videti* Komentare SAD, str.39-42
- 54 *Videti* Stenografski izveštaj, 1.decembar 2009.g., Saopštenje g.Đerića za Srbiju, pasusi 39-41
- 55 *Videti* Komentari SAD, str.39-42 i citate.
- 56 *Videti* Saopštenje SAD, str.84-89; Komentari SAD, str.43-45
- 57 *Videti* Saopštenje SAD, str.42-45; Komentari SAD, str.10-12
- 58 Kao što je ovaj Sud u prošlosti naglasio, savetodavna mišljenja služe da pruže savet organima *Ujedinjenih nacija* ne pojedničanoj državi članici. Prilikom traženja podrške za svoju Rezoluciju Srbija kontinuirano ne naglašava

potrebu da Generalna skupština da odgovor na to pitanje, već na pravo da *države članice* upute pitanje Sudu. Srbija je otvoreno opisala ovaj slučaj kao da je "u vezi prava svake države članice Ujedinjenih nacija da postavi jednostavno, elementarno pitanje", tvrdeći pred Generalnom skupštinom da "nijednoj državi ne treba da bude osporeno pravo da uputi takvu stvar Međunarodnom sudu pravde (ICJ)"; i da bi glasanje protiv rezolucije "bilo u stvari bilo glasanje za osporavanje prava bilo koje države da traži – sada ili u budućnosti – sudski rekurs kroz sistem Ujedinjenih nacija". *Videti* Saopštenje SAD, str.44

59 *Videti* Komentari SAD, str.11-12

60 *Videti ibid.*, str.10

61 *Videti* Saopštenje SAD, str.45-49; Komentari SAD, str.10

62 *Videti* Komentari SAD, str.21-23.

63 *Videti ibid.*, 21-23

64 *Videti ibid.*,str.3

65 *Videti ibid.*